

تداوم این راه؟

سیماقاسمی^۱

کاهش دادیم. هیئت دبیران مجله و اعضای هیئت مدیره این انجمن این نگاه را دارند که بعد از دو سال انتشار (هشت شماره)، با توجه به بازخوردی که از خوانندگان گرفته می‌شود طرح مجله را اصلاح کنند.

اما نکته‌ی مهم دیگر در تهیه‌ی طرح این بود که مخاطب مجله را چه کسانی تشکیل می‌دهند؟ بعد از انتشار، مجله را مخاطبان‌ش می‌خوانند و می‌خرند و برایش مطلب می‌نویسند. به‌نوعی چرخ مجله با خوانندگان می‌گردد. پس اولین قدم برای نوشتن طرح مجله شناختن مخاطبان‌ش است. نظر انجمن فیزیک ایران این بود که مجله طوری باشد که خوانندگان آن، طیفی گسترده از فیزیک‌خوانده‌ها را شامل شود. این گستردگی، همان‌طور که اشاره شد نیاز به این دارد که محتوای مجله متنوع باشد و هر خواننده‌ی از هر جای این طیف که باشد، مطلب موردعلاقه‌ی خود را در آن بیابد. ایجاد تنوع بدون داشتن تنوع در علایق و تخصص‌های هیئت دبیران مجله، در عمل کاری ناممکن است. حتی این تنوع باید فراتر از دبیران مجله برود و باید مشاورانی (با سلاقی مختلف) از گروه‌های مختلف با مجله همکاری کنند. برای این مورد آخر انجمن فیزیک ایران به عنوان نهادی علمی می‌تواند بزرگ‌ترین کمک باشد. انجمن حلقه‌ی ارتباطی فیزیک‌پیشگان کشور با یک‌دیگر است. شاخه‌های تخصصی انجمن در صورت فعال‌شدن پتانسیل خوبی برای دادن مشاوره به مجله در زمینه‌های مختلف فیزیک را دارند. شاخه‌ی دانشجویی انجمن در صورت راه‌افتادن و فعال‌شدن، شبکه‌ی ارتباطی دانشجویان فیزیک کشور است. حتی انجمن اعضای از بین فیزیک‌خوانده‌هایی دارد که به کارهای دیگری در جامعه مشغولند. همه‌ی اینها (به عنوان مخاطب) اگر در طرح کلی برای محتوای مجله هم در نظر گرفته شود شاید کمکی باشد برای تولید محتوای مناسب برای مجله. در این صورت فیزیک‌پیشگان دانشگاهی کشور، دانشجویان فیزیک، معلمان فیزیک و هم‌چنین دیگر فیزیک‌خوانده‌هایی که به صنعت رفته‌اند یا در جای دیگری از جامعه کار آفریده‌اند، همگی مخاطبان بالقوه‌ی آن خواهند بود. با دانستن طرح کلی محتوای مجله و آشنایی با خوانندگان آن، از سه نفر به عنوان دبیر برای همکاری دعوت شد. دو نفر از همکاران هیئت علمی در دانشگاه‌های کشور و یک نفر از فیزیک‌خوانده‌هایی که در جامعه مشغول کارند. البته چون هم‌چنان همه‌ی هشت بخشی را که در طرح مجله داشتیم حفظ کرده‌ایم بعضی از دبیران، دبیری دو یا چند بخش مجله را پذیرفتند. به این ترتیب در آذرماه ۱۳۹۰ کار را شروع کردیم. بعد از گفت‌وگوهای فراوان با دبیر مقالات این سیاست کلی را هم انتخاب کردیم که همه‌ی مطالب دریافتی برای انتشار در مجله داوری شوند و داورها علاوه بر داوری، به دبیران مجله برای تناسب مقاله با سطح مجله و خوانا و روان بودن هم مشاوره بدهند. برای حفظ یک‌دستی زبان مجله از یکی از ویراستارهای حرفه‌ای و با سابقه‌ی متون علمی در کشور دعوت به همکاری کردیم که مسئولیت ویرایش تمام مطالب مجله را بپذیرد.

اما نام مجله، هیئت مدیره‌ی انجمن فیزیک ایران در تابستان گذشته نام «فیزیک روز» را برای این فصل‌نامه انتخاب کرد. این فصل‌نامه به مدیر مسئولی رئیس انجمن فیزیک ایران و صاحب امتیازی انجمن فیزیک ایران به دو صورت چاپی و الکترونیک در نیمه‌ی پایانی هر فصل از سال منتشر می‌شود. در نسخه‌ی الکترونیک که به صورت برخط در دسترس است، هر یک از بخش‌های مجله صفحات وب مخصوص خود را دارد که به خواننده

اولین سؤالی که بعد از شنیدن پیشنهاد انجمن فیزیک ایران برای سردبیری فیزیک روز به ذهنم رسید این بود که چرا مجله‌ی دیگری؟ مگر مجله‌ی فیزیک و مجله‌ی گاما را نداشته‌ایم. مرکز نشر دانشگاهی نزدیک به سی سال است که مجله‌ی فیزیک را منتشر کرده است و گاما هم هشت سال منتشر شده است. این دو مجله در فارسی‌نویسی، روان‌نویسی و ساده‌نویسی فیزیک در قالب مجله، تا به امروز بضاعت ما بوده‌اند. بدیهی‌ست که هر شروع دیگری باید با استفاده از تجربه‌های آنان باشد.

چند سال همکاری با هیئت ویراستاران مجله‌ی فیزیک در مرکز نشر دانشگاهی، بعضی مشکلات بر سر راه انتشار مجله‌ی علمی-ترویجی در ایران را به من نشان داده بود. مهمترین‌شان از نظر من یکی این بود که از جامعه‌ی فیزیک ایران با بیش از هزار فیزیک‌پیشه، حتی برای چهار شماره در سال هم مطلب خواندنی به دست هیئت ویراستاران نمی‌رسد، دیگر این که سر موقع درآوردن مجله کاری بسیار مشکل است، آن هم در حالی که تقریباً هیچ‌کس به‌صورت تمام‌وقت درگیر کار مجله نیست.

حال که انجمن فیزیک ایران می‌خواهد چنین مجله‌ی داشته باشد، باید فکری برای کم‌کردن این مشکلات در مجله‌ی جدید کرد. به نظر می‌رسد باید کاری کرد تا مطالب مجله تنها مقالات علمی نباشند، یعنی باید تنوع بیشتری به محتوا داد. برای تهیه طرح محتوای چنین مجله‌ی با تعدادی از فیزیک‌پیشگان کشور که بعضی از آنها در سال‌های گذشته درگیر نشر در فیزیک بوده‌اند مشورت‌های مفصل شد. به‌نظر می‌رسد هرچه مشاوران ما بیشتر درگیر نشر بوده‌اند از شروع کاری جدید بیشتر ناامید هستند. در هر صورت، براساس نظرهای مشاوران و نیازهایی که در جامعه‌ی فیزیک ایران وجود دارد، طرحی تهیه شد. این طرح که با تغییراتی در ابتدای پاییز ۱۳۹۰ به تصویب هیئت مدیره‌ی انجمن فیزیک ایران رسید، شامل بخش‌های متفاوت و متنوعی در مجله می‌شد. طبق طرح اولیه، فیزیک روز باید شش دبیر برای هر بخش داشته باشد که به همراه سردبیر، هیئت دبیران مجله را می‌سازند.

به دلیل مشکلات مالی انجمن فیزیک ایران و این که این طرح در آغاز کار است و ابتدا باید مشکلات بر سر راه آن را پیدا کرد، به پیشنهاد هیئت مدیره برای دو سال با طرحی حداقلی شروع کردیم. در این طرح ضمن حفظ ساختار کلی و تنوع محتوا، تعداد دبیران و حجم محتوای مجله را

زبان، نوع مطالب و به طور کلی مجله‌ی فیزیک روز، به سادگی دریافت کنیم. امیدواریم خوانندگان فیزیک روز، مجله را خواندنی ببینند، خود را در شکل‌گیری این مجله سهیم بدانند و خواندن آن را به دیگران هم توصیه کنند.

۱. سردبیر «فیزیک روز»

دانشجویی، یا نقد جایگاه آموزش عالی در جامعه و ارتباط نهادهای دانشگاهی با سایر نهادهای سیاستگذاری، آموزشی، تحقیقاتی، فرهنگی، اقتصادی و دفاعی. زیربخش بازتاب در مقالات، بازتاب دیدگاه‌های فیزیک‌پیشگان کشور است در زمینه‌هایی که برای موضوعات مقالات هم در نظر داریم.

فیزیک در جامعه بخشی از مجله است که به ویژه برای مخاطبان دانشجوی فیزیک تهیه می‌شود. در این صفحه به معرفی افرادی می‌پردازیم که فیزیک خوانده‌اند و در جامعه مشغول به کار شده‌اند، این افراد یا خود کارآفرین بوده‌اند یا جذب شغل‌هایی شده‌اند که برای فیزیک‌خوانده‌ها موجود است و در این شغل فرد مؤثری بوده‌اند. به دنبال این هستیم که در این صفحه آگهی شغلی برای فیزیک‌خوانده‌ها هم منتشر کنیم.

طرح اولیه برای صفحه‌ی پژوهش‌های روز این بود که شوراهای اجرایی شاخه‌های تخصصی انجمن در شاخه‌های مختلف فیزیک کاری از بین کارهای پژوهشی انجام‌شده در ایران در هر فصل را به هیئت دبیران معرفی کنند. اما اغلب این شاخه‌ها یا در حال شکل‌گیری هستند یا تازه آغاز به کار کرده‌اند و نتوانستند برای دو شماره‌ی اول به ما کمکی بکنند. برای زنده نگه داشتن این صفحه تا فعال شدن شاخه‌ها، ما با کمک سردبیر مجله‌ی پژوهش فیزیک ایران و کمیته‌ی علمی کنفرانس‌هایی که انجمن برگزار می‌کند سه یا چهار کار پژوهشی را به صورت گزارشی کوتاه را در هر شماره معرفی می‌کنیم. از خود پژوهشگران برای نوشتن مطلب کمک می‌گیریم. زبان این بخش از مجله کاملاً تخصصی‌ست و هدف از آوردن آن در مجله ایجاد آشنایی عمومی با نوع کارهای پژوهشی در کشور و ایجاد شرایطی برای آغاز همکاری فیزیک‌پیشگان کشور با مجله است.

در بخش معرفی کتاب به معرفی و نقد کتاب‌های قدیمی و جدید فیزیک در داخل یا خارج از کشور منتشر شده‌اند می‌پردازیم. سفارش نقد و معرفی کتاب به نویسندگان داده می‌شود. هم‌چنین در این صفحه نقد همراه با تجربه‌ی تدریس کتاب جدید یا قدیمی فیزیک و مقایسه با دیگر کتاب‌ها را هم خواهیم داشت. دبیر این صفحه از فیزیک‌پیشگان داخل کشور می‌خواهد که تجربیات خود را برای ما بفرستند. در بخشی هم به معرفی کوتاه و گذرای کتاب‌های موجود در بازار کتاب دانشگاهی و همگانی در زمینه‌های فیزیک، آموزش فیزیک، تاریخ فیزیک، تاریخ علم، فرهنگ‌نامه‌ها، ترجمه‌های کتاب‌های فیزیکی و زندگی‌نامه‌ها می‌پردازیم.

در صفحه‌ی پرسش این شماره یک یا دو پرسش فیزیکی مطرح می‌شود که در شماره‌ی بعدی پاسخ آنها منتشر خواهد شد. برای تهیه‌ی این پرسش‌ها از همکاری باشگاه‌های فیزیک تهران و اصفهان استفاده می‌کنیم.

اخبار انجمن فیزیک ایران شامل بخش‌های مختلفی از معرفی فعالیت‌های انجمن در فصل گذشته و فصل‌های آینده و اخبار شاخه‌های تخصصی و تصمیم‌های هیئت مدیره‌ی انجمن است.

این امکان را می‌دهد تا مطلبی را بخواند و در همان صفحه به دوستان خود هم معرفی کند. ارتباط با هیئت دبیران مجله و ارسال مطلب برای مجله هم از این طریق به‌سادگی ممکن است. اشتراک فیزیک روز به هر یک از دو صورت الکترونیک و چاپی یا هردو، برای افراد حقیقی و فقط به صورت چاپی برای کتابخانه‌ها و انجمن‌ها ممکن است. خوشبختانه وبگاه فیزیک روز این امکان را به ما می‌دهد تا بتوانیم نظرات خوانندگان را درباره‌ی محتوا،

هر شماره از فیزیک روز شامل هشت بخش مختلف می‌شود. دبیرانه‌ها، اخبار، مقالات، فیزیک در جامعه، پژوهش‌های روز، معرفی کتاب، پرسش این شماره، اخبار انجمن فیزیک ایران.

هر شماره را با دبیرانه‌ها آغاز می‌کنیم. پس از آن به اخبار می‌رسیم. اخبار را در دو بخش تهیه می‌کنیم. در بخش اخبار فیزیک، منبع خبری ما مجلات و وبگاه‌های خبری بین‌المللی‌ست. با توجه به فصل‌نامه‌بودن مجله، ناگزیر از انتخاب خبرهایی هستیم که با گذشت یک فصل برای انتشار با اهمیت باشند. برای این کار از شاخه‌های تخصصی انجمن مشاوره می‌گیریم. چون شاخه‌ها در آغاز فعالیت هستند در این شماره فقط توانستیم از شاخه‌ی ذرات و میدان‌ها کمک بگیریم. برای بخش اخبار جامعه‌ی فیزیک، دفتر مجله و دبیر خبر با انجمن‌ها، نهادها، پروژه‌های ملی، دانشکده‌های فیزیک کشور در تماس هستند. برای هر چه برپا تر شدن این بخش به همکاری شاخه‌ی دانشجویی انجمن و همه‌ی فیزیک‌پیشگان کشور نیاز داریم. در وبگاه مجله محلی برای ارسال خبر در نظر گرفته شده است که امیدواریم همکاران در دانشگاه‌های مختلف از این طریق ما را از اخبار دانشگاه‌ها باخبر کنند. اخباری مانند شاخه‌های جدید، دانشکده‌های جدید، دوره‌های آموزشی و تحصیلات تکمیلی جدید، آزمایشگاه‌ها و کتابخانه‌های جدید.

بخش مقالات که مفصل‌ترین بخش مجله است، شامل چند زیر بخش است. در هر شماره، ابتدای بخش مقالات، گزارشی از گروه‌های پژوهشی یا آموزشی در دانشگاه‌های مختلف کشور را داریم. برای تهیه‌ی این گزارش مصاحبه‌هایی با سرپرست این گروه‌ها انجام می‌دهیم. با استفاده از این گزارش و اطلاعات دیگری که گروه‌ها در اختیارمان می‌گذارند گزارش را تهیه می‌کنیم. بسته به این که نقش سرپرست گروه چقدر پررنگ باشد بیشتر یا کمتر به آن فرد می‌پردازیم. هدفمان از تهیه‌ی این گزارش آشناسدن با امکانات پژوهشی و آموزشی در کشور است. معرفی مشخصه‌های با استاندارد بین‌المللی موجود در کار پژوهشی این گروه‌ها هم از اولویت‌های ماست. در گزارش از گروه‌های پژوهشی می‌خواهیم کارهای پژوهشی‌ئی را که به شکل گروهی و با ساختار سلسله‌مراتبی شامل استاد، پژوهشگر پسادکتری، دانشجوی دکتری و دانشجوی ارشد هستند معرفی کنیم و با تولیدات علمی آنها و هم‌آیندها و دوره‌ها و سمینارهای مرتب آنها آشنا شویم. در گزارش از گروه‌های آموزشی، می‌خواهیم با روش‌های مختلف تدریس و برنامه‌ریزی‌های آموزشی در دانشکده‌های فیزیک کشور بیشتر آشنا شویم. بعد از گزارش، دو یا سه مقاله با موضوع‌های مختلف خواهیم داشت: آموزش مفاهیم پایه‌ی فیزیک با هدف آموختن مفهوم جدیدی در فیزیک یا شاخه‌های نزدیک به آن مثل شیمی-فیزیک، زیست-فیزیک، ریاضی-فیزیک، فلسفه‌ی علم و تاریخ علم؛ روشی تازه در طرح و بررسی یا آموزش مفاهیم شناخته‌شده‌ی فیزیک؛ نقد سیاست‌های دانشگاهی مربوط به فیزیک مانند نقد سیاست‌های آموزشی، پژوهشی و